

ARABA
SEVDASI
RECAİZADE
MAHMUD EKREM

hayykitap
EDEBİYAT

TÜRK KLASİKLERİ - 12

İLK
REALİST
ROMAN

رجائی زاده محمود اکرم

عجب تصویر آینه

مصور ملی حکایه

رومانک مندرجه انظر مطابق اولی ازلی با ظاهر رسم این بر طبق
لوحه اوله مندره

مصور ثروت فنون غزتمنه تفرقه صورتنده درج اولندقدن صکره
معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه آریجه طبع ایداشدر

استانبول

عالم مطبعه سی - اجدا احسان و نیرکامی

۱۳۱۴

Recâizade Mahmud Ekrem - Araba Sevdası - Musavver Ali Hikâyesi
Musavver Servet-i Fünûn Gazatesinde tefrika suretinde derç olunduktan sonra
Maarif-i Nezâret Celilesinin ruhsatıyla ayrıca tab' edilmiştir.
İstanbul - Âlem Matbaası - Ahmet İhsan - 1314

Hayykitap - 672
Edebiyat - 136
Türk Klasikleri - 12

Araba Sevdası

Recaizade Mahmud Ekrem

Osmanlıcadan Hazırlayan: Menekşe Özkaya

Hayykitap Edebiyat Yayın Yönetmeni: Caner Yaman
Hayykitap Klasikler Editörü: Hatice Handan Arıkan

Tashih: Fatma Bülbül
Kapak Tasarımı: Ravza Kızıltuğ
Sayfa Tasarımı: Turgut Kasay

ISBN: 978-625-7909-71-6
1. Baskı: İstanbul, Ağustos 2020

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - İstanbul
Sertifika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap

Zeytinoğlu Cad. Şehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Beşiktaş 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

© Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

araba sevdası

recaizade mahmud ekrem

RECAİZADE MAHMUD EKREM

1 Mart 1847'de İstanbul'da Vaniköy'de doğdu. Küçük yaşta babasından Arapça ve Farsça öğrendi, bir süre Beyazıt Rüşdiyesi'nde ve Mekteb-i İrfân'da okudu (1858). 1862'de Hariciye Mektûbi Kalemî'nde çalışmaya başladı. Burada bir yandan eski şiir anlayışına bağlı Leskofçalı Galib ve Hersekli Ârif Hikmet, öte yandan Nâmık Kemal ve Âyetullah Bey gibi yenilikçi fikirlere sahip gençlerle tanıştı. Bu arada Fransızca öğrenerek Batı kültür ve edebiyatını tanıma fırsatı buldu. Divan tarzında şiirler yazmaya, Fransızca'dan bazı tercüme yapmaya başladı.

İlk yazıları , , ve gazetelerinde yayımlandı. 1866'da Maliye Esham Kalemî'ne, üç ay kadar sonra Tahrir-i Emlâk Kalemî'ne geçti. Nâmık Kemal 1867 Mayıs'da Fransa'ya kaçarken 'ın sorumluluğunu ona bıraktı. 1868'de amcası Ârif Efendi'nin kızı Güzide Hanım'la evlendi. 1872'de Şûrâ-yı Devlet âza muavinliğine tayin edildi. 1876'da tedavi için bir süre Viyana yakınlarında bir kasabada kaldı. 1877'de Şûrâ-yı Devlet üyesi oldu, daha sonra Temyiz Mahkemesi üyeliğiyle Tanzimat Dairesi reisliğine getirildi. 1878-1887 yılları arasında Mekteb-i Sultânî ile Mekteb-i Mülkiyye'de edebiyat hocalığı yaptı. Bu yıllarda Nâmık Kemal ve Abdülhak Hâmid'le mektuplaşması sanat hayatının yönünü belirlemesinde önemli rol oynadı. Mekteb-i Mülkiyye'de okuttuğu ders notlarını adıyla yayınlaması edebiyat çevrelerinde büyük bir yankı uyandırdı ve doğrudan doğruya şahsını hedef alan tenkitlere yol açtı. mukaddimesiyle adlı eserlerini Muallim Nâci Demdeme başlığıyla yazdığı yazılarında eleştirdi. 1895'te, Ma'lûmât gazetesini sahibi Baba Tâhir'le aralarında çıkan tartışma devam ederken Mekteb-i Mülkiyye'den öğrencisi Ahmed İhsan'a yayımlamakta olduğu 'u yeni edebiyat anlayışını savunan gençlere açmasını tavsiye etti. Böylece 1896 yılı başarılarında mecmuası etrafında Edebiyât-ı Cedide hareketi kurulmuş oldu. Ancak büyük ümitler bağladığı topluluğun beş yıl sonra dağılması

ve oğlu Nijad'ın ölümü tekrar edebiyat çevrelerinden uzaklaşmasına neden oldu. 1908'de II. Meşrutiyet'in ardından kurulan Kâmil Paşa kabinesinde Evkaf ve Maarif nazırlıklarına getirildi, daha sonra Meclis-i A'yan üyesi oldu. 31 Ocak 1914'te vefat etti ve Anadoluhisarı'ndaki Küçüksu Mezarlığı'na oğlunun yanına defnedildi.

Bütün Eserleri

Şiir:

- Nağme-i Scher (1871)
- Yadigar-ı Şebâb (1873)
- Zemzeme (3 cilt, 1883-1885)
- Tefekkür (düzyazı ile karışık, 1888)
- Pejmürde (düzyazı ile karışık, 1893)
- Nijad Ekrem (2 cilt, anlarla birlikte, 1900-1910)
- Nefrin (1914)

Roman:

- Araba Sevdası (1896-1963)

Öykü:

- Saime (1888)
- Muhsin Bey yahut Şairliğin Hazin Bir Neticesi (1890)
- Şemsa (1895)

Oyun:

- Afife Anjelik (1870)
- Atala yahut Amerikan Vahşileri (1873)
- Vuslat yahut Süreksiz Sevinç (1874)
- Çok Bilen Çok Yanılır (1916)

Düzyazı:

- Talim-i Edebiyat (1872)
- Takdir-i Elhan (1886)
- Kudemaden Birkaç Şair (1888)
- Takrizat (1896)

OSMANLICADAN HAZIRLAYAN

MENEKŞE ÖZKAYA

İstanbul'a doğan ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlayan Menekşe Özkaya, Selçuk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2002 yılında mezun oldu. Mevlana aşığı edebiyatçı ve Mesnevihân Şefik Can Dede'nin Kütüphanesi'ni düzenledi. 2003'ten beri Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmaktadır. Sosyolog Prof. Dr. Ümit Meriç Hanımefendi'nin ve Musikişinas Fırat Kızıltuğ Beyefendi'nin de asistanlığını yapan Özkaya, Mühür Yayınları'nda *Yüz Temel Eser* ile ilgili çeviri ve sadeleştirme çalışmalarında görev aldı. Akıl Fikir Yayınevi'nde editörlük yapmaktadır. Kırklar Kulübü yazarlarından da olan yazarın, yazı ve şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. ESKADER üyesidir. Musikişinas Fırat Kızıltuğ ile ilgili *İki Fırat İki Kızıltuğ* adlı biyografi/nehir söyleşi türünde hazırladığı kitap Akıl Fikir Yayınları'ndan çıkmıştır. Çeşitli sempozyumlarda da bildiri sunan Özkaya şu anda Marmara Üniversitesi Yayıncılık Yönetimi bölümünde yüksek lisans öğrencisidir. Esenler Belediyesi'nin bir kültür hizmeti olan Radyo Esenler'de Kültür Sanat üzerine radyo programı hazırlayıp sunmaktadır.

Erbâb-ı Mütâlâya

Mâlumattır ki insan eğlencesiz yaşayamaz. Bendeniz gibi fitraten inzivayı sevenler için ise mütalaa veya tahrirden (yazı) iyi eğlence olamaz. Şu kadar ki, bu suret-i iştigal-i mütemâdi (sürekli) ve hususuyla ciddi olunca yorgunluğuna tab-âver (dayanıklı) olmak kâbil değildir. Bu halde yorgunluğu az, eğlencesi çok meşguliyetler aramak tabiidir. İşte şu ihtiyacın sevkiyledir ki, ara sıra böyle şeyler tahririyle imâte-i zamana (vakit öldürmeye) mecbur oluyorum.

İyi bilirim ki içimizde bu türlü iştigâlâtı mesela satranç oynamaktan on kat abes, bahçe kazmaktan on kat faydasız addedenler az değildir. İhtimal ki, bu hüküm doğrudur. Ne fayda ben satrancı merak edemedim... Bahçe kazmaya ise mevsimin müsaadesi yok!..

(Muhsin Bey...) hikâyesi hiçbir şey değil iken erbâb-ı mütâlâa tarafından epeyce mazhar-ı rağbet olduğu için bu hikâyenin de neşrine cesaret olundu. Niyet-i ahkarânem (çok kıymetli olmayan niyetim) bunları birkaç parçaya iblâğ etmek (ulaştırmak) ve ondan sonra biraz daha büyüklerini yazmaktır.

Beşeriyete müteallik (insanlığa ilişkin) olarak cereyan etmekte olan mûcib-i ibret (ibret alınacak) vakâyî (hadise) ve ahvâle (hal) şiiir ve hikmetle memzûc (iç içe karışmış) bir nazarda bakılırsa hepsi de az çok hazin görülür. Bunlardan bir takımının girye-i teessürle, (hüzün gözyaşıyla) diğer bir kısmının hande-i istiğrâp (şaşkınılıktan gülmesiyle) ile telâkki (görüş, anlayış)

edilmesindeki ... (burada sanki bir kısım eksik gibi) feciliğe değil keyfiyet-i itibara (durumun değerine) aittir. Hakikat veya imkân dairesinde tasavvur ve tasvir olunmakta meşrut (şartlı) olan büyük küçük hikâyeler ise vakâyi ve ahvâl-i beşeriyetin birer mir'at-ı ibretnemasıdır. (ibret veren aynasıdır)

Bu mütâlâaya göre (Muhsin Bey...) hikâyesi erbâb-ı mütâlâaca ağlanacak şeylerden görülmüş olduğu halde bu *Araba Sevdası* gülünecek hallerden addolunsa gerektir. Fakat dikkat olunursa bu, ondan elbette daha ziyade hazin, elbette daha çok müellimdir. (acı vericidir)

İstinye 16 Teşrin-i Sâni Sene 1305
Recâizade Mahmud Ekrem

birinci kısım

I

Üsküdar'dan Bağlarbaşı yoluyla Çamlıca'ya gidilirken, Tophanelioğlu'ndaki dört yol ağzı kesiminden yaklaşık yüz adım ileriye bakılırsa, o geniş şosenin sonunda ve tam ortasında etrafı yetmiş beş santim kadar yükseklikte, duvar içine alınmış bir ağaçlık görülür.

Bu ağaçlığa varıldığında şose yol, sağ ve sol olmak üzere iki kola ayrılır. Duvarla çevrili ağaçlığın büyük bir kapısı vardır ki bu, iki yolun tam ayrıldığı noktada bulunur.

Sağ ve soldaki yollardan hangisine gidilecek olursa olsun karşı tarafı o ağaçlıkla çevrilidir. Ağaçlığın yanındaki duvar alçacık olduğundan üzerinden hayvan ve özellikle insan aşamasın diye boydan boya teller uzatılarak korunmuştur.

Orta çapta bir yokuş üzerindeki bu yollardan normal yürüyüşle dört beş dakika kadar gidilince, sürekli duvarla çevrili olan ağaçlık bir meydancığa varılır. Ağaçlığın burada da cephede aşağıdakine paralel bir kapısı vardır. Yüksekten kuş bakışı bir göz atışla bakmak mümkün olsa, bir koni şeklinde görünecek olan

ağaçlık, burada biter ise de iki yol yine birleşmez. Meydancığın bir otuz adım ötesinde epeyce geniş ve yüksek bir set üzerinde -eski zaman işi binaları taklitle yapılmış- enli saçaklı, bir kattan ibaret bir yapı ve bunun etrafında bazı büyük ağaçlar vardır. Onun üst yanında, başka bir setle başlayan yer ise, birtakım selvi ve meşe ağaçlarını ve vaktiyle kırılmayıp kalmış ve mevkinin “Sarıkaya” ismiyle anılmasına sebep olan büyük büyük sararmış kayaların bulunduğu, inişli yokuşlu, terk edilmiş bir mezarlıktır ki geçtiğimiz meydancıktan buraya değin olan mesafe de tahminen beş dakika kadardır.

Bu mezarlık da geçildikten sonradır ki iki yol hem birleşir, hem de düzleşir. Buradan yine bir beş dakika kadar ileri yürünürse, artık Çamlıca Dağı’nın eteğindeki Kısıklı Köyü’nün çarşısına varılmış olur.

Buraya çıkıncaya kadar yorulmadıkça, yine aşağı doğru inelim de noktalarını ve sınırlarını belirlediğimiz yerleri araştıralım. Tabiidir ki bu araştırmaya da o ağaçlıktan başlayacağız.

Burası “Çamlıca Bahçesi” adıyla İstanbul’da en evvel düzenlenmiş ve açılmış olan ilk bahçedir. Birkaç zamandan beri halkın rağbetinden bütün bütün uzak kaldığı için çoğu günler kapıları kapalı durur.

Yazın, özellikle de baharlarda bu bahçeyi açtırıp da aşağıdaki kapıdan içeriye girerseniz, beş on adım ilerleyip etrafınıza bir bakış atıverince muazzam ve bakımlı iç açıcı bahçede bulunduğunuzu derhâl kabul edersiniz.

Bahçe oluşturulduğu tarihte sadece güzel görünmesi düşünülmemiş, ilerde yani zamanlar gelip geçtikçe ağaçların, ormanların büyüyerek kazanacakları

Bihruz Bey bir vezir oğlu olduğu için daha süt emen bir bebekken hizmetçilerin, dadıların ellerine ve daha sonra da usaklara teslim olunduğundan bu sıralarda anne babasını nadiren görürdü. Çocukluktan kurtulduktan sonra okula gitmek, çarşıda pazarda midillilerle gezmek zamanı geldiği için anasını babasını yine çokluk görmezdi. Çocukluk dünyasından gençlik âlemine geçince, beyefendi önce araba sevdasına düştü. ardından alafrangalık hastalığına yakalandı. Daha sonra bunlara başka hevesler de karıştı.

Tanzimat dönemi yazarlarından olan Rezaizade Mahmut Ekrem tarafından kaleme alınan *Araba Sevdası* Türk edebiyatında “ilk realist roman” olarak kabul edilir. 1898 yılında yayımlanan eserde zengin bir devlet memurunun oğlu olan Bihruz Bey ile Periveş Hanım arasındaki trajikomik aşk hikayesi işlenir.

hayykitap

24 TL
KDV'DEN MUAFtir

ISBN: 978-625-7909-71-6

9 786257 909716